

JOOGIVEE VARUSTUSKINDLUS
Riski- ja kriisijuhtimise juhised
Osa 1: Kriisijuhtimine

Security of drinking water supply
Guidelines for risk and crisis management
Part 1: Crisis management

EESTI STANDARDI EESSÕNA

See Eesti standard on

- Euroopa standardi EN 15975-1:2011+A1:2015 ingliskeelse teksti sisu poolest identne tõlge eesti keelde ja sellel on sama staatus mis jõustumisteate meetodil vastuvõetud originaalversioonil. Tõlgenduserimeelsuste korral tuleb lähtuda ametlikes keeltes avaldatud tekstidest;
- jõustunud Eesti standardina inglise keeles jaanuaris 2016;
- eesti keeles avaldatud sellekohase teate ilmumisega EVS Teataja 2017. aasta septembrikuu numbris.

Standardi tõlke koostamise ettepaneku on esitanud tehniline komitee EVS/TK 48 „Vee- ja kanalisatsioonitehnika“, standardi tõlkimist on korraldanud Eesti Standardikeskus ning rahastanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

Standardi on tõlkinud Maarja Madisson, standardi on heaks kiitnud EVS/TK 48.

Euroopa standardimisorganisatsioonid on teinud Euroopa standardi EN 15975-1:2011+A1:2015 rahvuslikele liikmetele kättesaadavaks 09.12.2015.	Date of Availability of the European Standard EN 15975-1:2011+A1:2015 is 09.12.2015.
--	---

See standard on Euroopa standardi EN 15975-1:2011+A1:2015 eestikeelne [et] versioon. Teksti tõlke on avaldanud Eesti Standardikeskus ja sellel on sama staatus ametlike keelte versioonidega.	This standard is the Estonian [et] version of the European Standard EN 15975-1:2011+A1:2015. It was translated by the Estonian Centre for Standardisation. It has the same status as the official versions.
--	--

Tagasisidet standardi sisu kohta on võimalik edastada, kasutades EVS-i veebilehel asuvat tagasiside vormi või saates e-kirja meiliaadressile standardiosakond@evs.ee.

ICS 13.060.20

Standardite reprodutseerimise ja levitamise õigus kuulub Eesti Standardikeskusele

Andmete paljundamine, taastekitamine, kopeerimine, salvestamine elektroonsesse süsteemi või edastamine ükskõik millises vormis või millisel teel ilma Eesti Standardikeskuse kirjaliku loata on keelatud.

Kui Teil on küsimusi standardite autorikaitse kohta, võtke palun ühendust Eesti Standardikeskusega:

Koduleht www.evs.ee; telefon 605 5050; e-post info@evs.ee

English Version

Security of drinking water supply - Guidelines for risk and crisis management - Part 1: Crisis management

Sécurité de l'alimentation en eau potable - Lignes directrices pour la gestion des risques et des crises -
Partie 1: Gestion de crise

Sicherheit der Trinkwasserversorgung - Leitlinien für das Risiko- und Krisenmanagement - Teil 1:
Krisenmanagement

This European Standard was approved by CEN on 12 February 2011 and includes Amendment 1 approved by CEN on 17 October 2015.

CEN members are bound to comply with the CEN/CENELEC Internal Regulations which stipulate the conditions for giving this European Standard the status of a national standard without any alteration. Up-to-date lists and bibliographical references concerning such national standards may be obtained on application to the CEN-CENELEC Management Centre or to any CEN member.

This European Standard exists in three official versions (English, French, German). A version in any other language made by translation under the responsibility of a CEN member into its own language and notified to the CEN-CENELEC Management Centre has the same status as the official versions.

CEN members are the national standards bodies of Austria, Belgium, Bulgaria, Croatia, Cyprus, Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, Former Yugoslav Republic of Macedonia, France, Germany, Greece, Hungary, Iceland, Ireland, Italy, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Malta, Netherlands, Norway, Poland, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Spain, Sweden, Switzerland, Turkey and United Kingdom.

EUROPEAN COMMITTEE FOR STANDARDIZATION
COMITÉ EUROPÉEN DE NORMALISATION
EUROPÄISCHES KOMITEE FÜR NORMUNG

CEN-CENELEC Management Centre: Avenue Marnix 17, B-1000 Brussels

SISUKORD

EUROOPA EESSÕNA	3
SISSEJUHATUS	4
1 KÄSITLUSALA	5
2 TERMINID JA MÄÄRATLUSED	5
3 KRIISIJUHTIMISE PÕHIALUSED	6
3.1 Konteksti loomine	6
3.1.1 Õiguslik alus kriisiolukordades	6
3.1.2 Vee-ettevõtete ja asjaomaste ametiasutuste koostöö kriisiolukorras	6
3.1.3 Regulatiivsed, lepingulised ja keskkonnaalased aspektid	7
3.1.4 Vee-ettevõtja suuruse ja struktuuri arvestamine	8
3.1.5 Side riskihindamisega	8
3.2 Eesmärkide määramine	8
3.3 Kriisijuhtimise etapid ja elemendid	8
3.4 Organisatsiooni struktuur	10
3.4.1 Üldist	10
3.4.2 Kriisijuhtimismeeskonna ülesanded ja struktuur	10
3.5 Protsessivoog	10
3.5.1 Üldist	10
3.5.2 Kriisijuhtimismeeskonna aktiveerimine	11
3.5.3 Olukorra kindlakstegemine	12
3.5.4 Olukorra hindamine	12
3.5.5 Otsuste tegemine	12
3.5.6 Otsuste rakendamine ja juhiste andmine	12
3.5.7 Järelevalve ja kontroll	13
3.5.8 Kriisijuhtimismeeskonna töö lõpetamine	13
3.5.9 Kriisi käigu analüüsimine ja kriisijuhtimissüsteemi edasiarendamine	13
4 KRIISIKS VALMISOLEK	13
4.1 Joogiveekriisi esile kutsunud ohud	13
4.2 Struktuuri- ja protsessikorraldus	14
4.3 Kriisijuhtimiskeskuse paigutus ja seadmed	14
4.4 Kommunikatsioon ja infovood	14
4.4.1 Sisekommunikatsioon	14
4.4.2 Väliskommunikatsioon	14
4.5 Telekommunikatsiooniseadmed, eesõiguse andmine	14
4.6 Andmebaasid	15
4.7 Ettevalmistus	15
4.8 Õppused	15
4.9 Dokumenteerimine	15
5 KOORDINEERITUD REAGEERIMINE KRIISILE	15
6 KRIISIST TAASTUMINE	15
7 SAADUD ÕPPETUNNID	16
Lisa A (teatmelisa) Kriisijuhtimiskeskuse paigutuse ja sisseseade näited	17
Lisa B (teatmelisa) Soovitused töötajate ettevalmistuse kohta	19

EUROOPA EESSÕNA

Dokumendi (EN 15975-1:2011+A1:2015) on koostanud tehniline komitee CEN/TC 164 „Veevarustus“, mille sekretariaati haldab AFNOR.

Euroopa standardile tuleb anda rahvusliku standardi staatus kas identse tõlke avaldamisega või jõustumisteatega hiljemalt 2016. a juuniks ja sellega vastuolus olevad rahvuslikud standardid peavad olema kehtetuks tunnistatud hiljemalt 2016. a juuniks.

Tuleb pöörata tähelepanu võimalusele, et standardi mõni osa võib olla patendiõiguse objekt. CEN [ja/või CENELEC] ei vastuta sellis(t)e patendiõigus(t)e väljaselgitamise ega selgumise eest.

Standard sisaldab muudatust A1, mille CEN on üle võtnud 17.10.2015.

See dokument asendab standardit EN 15975-1:2011.

Muudatusega lisatud või muudetud teksti algus ja lõpp tekstis on tähistatud sümbolitega .

Riski- ja kriisijuhtimise juhiste teine osa kirjeldab riskijuhtimise protseduure, et tagada stabiilset ja kindlat veevarustust.

Selle Euroopa standardi väljatöötamist on rahaliselt toetanud EK ja programm CIPS (toetusleping JLS/2008/CIPS/AG/CEN-002).

CEN-i/CENELEC-i sisereeglite järgi peavad Euroopa standardi kasutusele võtma järgmiste riikide rahvuslikud standardimisorganisatsioonid: Austria, Belgia, Bulgaaria, Eesti, endine Jugoslaavia, Makedoonia Vabariik, Hispaania, Holland, Horvaatia, Iirimaa, Island, Itaalia, Kreeka, Küpros, Leedu, Luksemburg, Läti, Malta, Norra, Poola, Portugal, Prantsusmaa, Rootsi, Rumeenia, Saksamaa, Slovakkia, Sloveenia, Soome, Šveits, Taani, Tšehhi Vabariik, Türgi, Ungari ja Ühendkuningriik.

SISSEJUHATUS

Juhised on välja töötanud tehnilise komitee CEN/TC 164 „Veevarustus“ töörühm 15 „Joogivee turvalisus“. Juhised kirjeldavad kriisijuhtimise põhialuseid, sealhulgas asjakohaseid soovitusi vee-ettevõtjatele, ning näiteid asjaomaste toetavate riiklike ametiasutuste haldusalas olevatelt katastroofi- ja kriisiorganisatsioonidelt.

Vee-ettevõtjate käsutuses peaksid olema sobivad seadmed, piisava ettevalmistusega töötajad ja töökindlad kvaliteedi tagamise meetmed. Vee-ettevõtjate töö peaks olema korraldatud moel, mis tagab nende teenuste osutamise tavapärastes varustustingimustes ohutul, töökindlal, keskkonnasäästlikul ja ökonoomsel viisil. Tulemusliku ja tõhusa riskijuhtimissüsteemi olemasolu toetab iga organisatsiooni kriisijuhtimisprotsessi. Joogivee varustuskindlust puudutava riskijuhtimise juhised on olemas eraldi dokumendis (EN 15975-2), mis on väljatöötamisel.

Siiski esineb väga harva teatud olukordi, mida vee-ettevõtjad ei suuda ohjata ilma kolmandate poolte olulise abita ja asjaomaste ametiasutuste kaasamiseta. Selliseid olukordi on raske ennustada ja seetõttu võimatu üksikasjalikult sätestada. Neid iseloomustab info puudumine või mitmeti mõistetav info ning kõrge riskitase koos võimalike raskete tagajärgedega. Olukorra ohjamise muudab raskeks selle keerukus, mis tuleneb eri poolte kaasatusest ja koostoimest ning olukorra suurest sisemisest dünaamikast. Kaasatud peamised isikud võivad kannatada suure surve all, sest neilt nõutakse kiireid ja põhjendatud otsuseid olukorras, kus nende käsutuses on vaid piiratud ressursid. Sise- ja väliskommunikatsioon ei pruugi töötada rahuldavalt või ei pruugi üldse töötada.

Otsused peavad vajalikul määral võtma arvesse konkreetse kriisi asjaolusid ja peamisi eesmärke tavapäraste veevarustusteenuste taastamisel. CEN on need juhised välja töötanud, et toetada mainitud eesmärki.

Juhiste eesmärk on võimaldada vee-ettevõtjal rakendada kriisilukorras meetmeid, mis tagavad pideva veevarustuse võimalikult suures ulatuses, ja taastada tavapärased töötingimused võimalikult kiiresti. Standardis on lahti seletatud nende eesmärkide saavutamiseks vajaminevad juhtimismehhanismid. Standardis kirjeldatud töövoos põhietappe (vt joonis 3) võib kasutada ka tavapäraste toimingute puhul, mis võivad kujuneda kriisiks.

Üle Euroopa on joogiveevarustuse korraldamiseks palju eri viise. Riskijuhtimise kohustus võib erineda olenevalt seadusandlusest ja organisatsioonilistest struktuuridest. Selles standardis kajastab termin „vee-ettevõtja“ kõiki erinevaid organisatsioonilisi struktuure. Liikmesriigid võivad täpsustada neid struktuure üksikasjalikumalt. Riigi õigusaktid võivad kehtestada määratlused, mis erinevad selles standardis esitatud määratlustest. Sellisel juhul tuleks standardi kohaldamisel teha vajalikud kohandused.

1 KÄSITLUSALA

See Euroopa standard kirjeldab hea tava põhimõtteid joogiveevarustuse juhtimises kriisi korral, sealhulgas ettevalmistavaid ja järelmeetmeid.

2 TERMINID JA MÄÄRATLUSED

Standardi rakendamisel kasutatakse alljärgnevalt esitatud termineid ja määratlusi.

2.1

kriis (*crisis*)

sündmus või olukord, mis võib tugevasti mõjutada vee-ettevõtjat, kes vajab hädaolukorrale reageerimiseks muid organisatsioonilisi struktuure ja tõenäoliselt tavapärasest rohkem töövahendeid

2.2

kriisijuhtimine (*crisis management*)

spetsiaalne organisatsiooniline suutlikkus, mis on loodud selleks, et juhtida vee-ettevõtja läbi kriisi väljaspool tavapärase töö korraldust

MÄRKUS Selline suutlikkus sisaldab ka struktuure ja protsesse puudutavate ettevalmistavate ja järeltegevuste korraldust.

2.3

katastroof (*disaster*)

olukord, kus on tekkinud laiaulatuslikud inim-, materiaalsed, majandus- või keskkonnakahjud, mis ületavad nendest mõjutatud organisatsiooni, kogukonna või ühiskonna toimetulekuvõimet oma ressursse kasutades

2.4

hädaolukord (*emergency*)

ootamatu, kiireloomuline, harilikult ennenägematu juhtum või asjaolu, mis väga tõenäoliselt võib põhjustada või põhjustab suurt kahju isikutele või varale või kahjustab märkimisväärselt joogiveevarustust, ning nõuab viivitamatut tegutsemist, millesse on sageli kaasatud asjaomased ametiasutused (nt politsei, tervishoiuametnikud, kohalikud omavalitsused)

2.5

juhtum (*incident*)

kõrvalekaldumine tavapärastest töötingimustest

MÄRKUS Juhtumit iseloomustab selle põhjus, kõrvalekaldumise ulatus ja tagajärjed.

A1 2.6

oht (*hazard*)

bioloogiline, keemiline, füüsiline või radioloogiline mõjur vees või vee seisund, mis võib avaldada kahjulikku mõju elanikkonna tervisele

MÄRKUS Seisund sisaldab kogust. **A1**

2.7

tavapärane töö (*normal operation*)

üldine termin, mis kirjeldab kõiki veevarustusega seotud töötingimusi ja protsesse, sealhulgas tõrkeid, mida on võimalik ohjata vee-ettevõtja valitud tavapäraste töövahendite ja/või organisatsioonistruktuuride abil